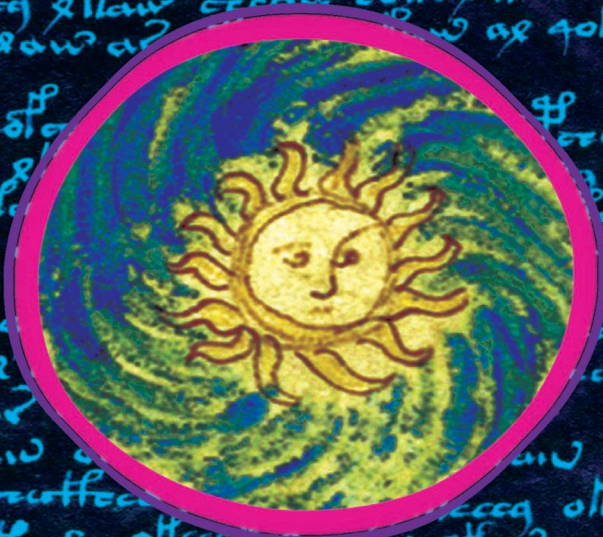

VOYNICHUV RUKOPIS

NEJZÁHADNĚJŠÍ KNIHA SVĚTA

Edice
ENIGMA

VOYNICHŮV RUKOPIS

aneb

NEJZÁHADNĚJŠÍ KNIHA SVĚTA

VOYNICHŮV RUKOPIS

aneb

NEJZÁHADNĚJŠÍ KNIHA SVĚTA

Faksimile Voynichova rukopisu, vycházející při příležitosti
100. výročí jeho objevení W.M. Voynichem.

Copyright © JUDr. Jitka Lenková & F.R. Hrabal-Krondak, 2012.

Copyright © Bibliography, Footnotes & Layout F.R. Hrabal-Krondak.

Copyright © RI-EL / CAD Press, Bratislava 2012.

Editor F.R. Hrabal-Krondak. Sazba / grafické zpracování Jakub "Sysel" Hrabal.

Faksimile „Voynichova rukopisu“ přetiskujeme s laskavým svolením Beinecke Rare Book and Manuscript Library (Yale University), jež uchovává originál ve svém depozitáři.

Vydalo nakladatelství

C A D Press

Ľuda Zúbka 23 – Dúbravka

BRATISLAVA 411

SR 841 01

tel: (00421) 903 159 404 / 0911 90 28 90

E-mail: info@cadpress.sk * info@cadpress.cz

Web: <http://www.cadpress.sk>

e-shop: <http://www.cadpress.cz>

ISBN **978-80-88969-60-0**

Obsah

TAJEMSTVÍ VOYNICHOVA RUKOPISU	9
Úvod.....	9
I. OBJEVENÍ RUKOPISU.....	11
II. CHARAKTERISTIKA RUKOPISU.....	15
Popis rukopisu	15
Doba a místo vzniku.....	15
Obsah rukopisu, náměty kreseb.....	17
Použité písmo	18
III. JAZYK RUKOPISU	25
Umělý jazyk	25
Enochiánština	31
Orientální teorie.....	34
Čeština	38
Ukrajínština / staroslověnština	38
IV. RUKOPIS A JEHO LIDÉ.....	41
Roger Bacon (1214-1294)	41
Angelo z Florencie (c.1322-1408).....	44
Jan z Lazu neboli Johann von Laaz (*1399?)	45
Pietro Andrea Mattioli (1501-1578).....	46
Rabbi Jehúda ben Becalel Löw zvaný Maharal mi Prag (1512-1609).....	49
Bavor Rodovský z Hustiřan (1526-1600).....	51
Tadeáš Hájek z Hájku (1525-1600)	52
John Dee (1527-1608).....	53
Edward Kelley (1555-1597?)	58
Michael Sendivoj (1566-1636).....	60
Rudolf II. (1552-1612)	62
Vilém z Rožmberka (1535-1592).....	65

Antonín Michael z Ebbersbachu (†1593).....	66
Václav Lavín z Ottenfeldu (c.1550-1602).....	66
Michael Maier (1568/9-1622)	67
Martin Schaffner (1564-1608).....	68
Jakub Horčický z Tepence (1575-1622)	69
Jiří Bareš (c.1590/95-1665/6)	72
Johannes Marcus Marci de Kronland (1595-1667)	74
Athanasius Kircher (1601/02-1680)	75
Jakub (Jakob) Kurz von Senftenau (†1600)	77
Rafael Soběhrd Mnišovský (1580-1644)	78
Ján Jesenius / Jessenius (1566-1621)	79
Bohuslav Alois Balbín (1621-1688).....	80
Petrus Beckx (1795-1887).....	81
Howard Phillips Lovecraft (1890-1937).....	82
Neznámý duševně nemocný či osoba ve změněném stavu vědomí.....	84
V. ZAKÓDOVÁNO NAVĚKY?	89
Trithemiovy kódy	89
Cardanova tabulka	97
Petersenova konkordance	99
Dědictví katarů (albigenských).....	99
Dílo Jana z Lazu šifrované pomocí kabalistické gematrie?.....	101
Landiniho spektrální analýzy.....	103
Sbírka horoskopů.....	103
Pracovní deník	105
Americká teorie	106
Elixír nesmrtelnosti nebo podvrh	109
Grimoár.....	109
Dílo tajné společnosti	110
Mimozemská teorie	114
Záznam písně.....	116
Deset slepých uliček	116

VI. MOŽNÉ INTERPRETACE NĚKTERÝCH VYOBRAZENÍ	117
Slunečnice a jiné rostliny	117
Zvířata	118
Pozoruhodné koupele	119
Hrady a zámky	119
Zvěrokruh a kalendář.....	120
Plejády.....	121
 VII. BÍLÁ MÍSTA A OTAZNÍKY	 123
 VIII. VOYNICHŮV RUKOPIS NENÍ SÁM	 127
Nápis na obraze Bílé paní.....	128
Pernštejnský nápis	133
Značky na Markomance	137
Etruský otazník.....	140
Vinčanské písmo	146
Rohoncký kodex.....	147
Středomořská záhada.....	150
Elamština	154
Mayské kodexy	156
Tajemné kohau rongo-rongo	158
Pečetidla z Harappy	160
 BIBLIOGRAFIE – POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA.....	 161
Knižní publikace české a slovenské	161
Knižní publikace cizojazyčné.....	162
Články v periodikách a sbornících	174
Vybrané internetové stránky věnující se Voynichovu rukopisu.....	176
 VOYNICHŮV RUKOPIS (Kompletní faksimile)	 177

TAJEMSTVÍ VOYNICHOVA RUKOPISU

Úvod

Když před časem padla otázka, jakou historickou čarodějnickou knihu by stálo za to vydat, odpověď se nabídla sama – Voynichův rukopis. Nedá se sice s naprostou jistotou říct, že to je kniha čarodějnická, zcela jistě to ale je vůbec nejzáhadnější rukopis na světě. Je totiž napsána dosud neznámým jazykem a zatím nerozluštěným písmem doplněným ilustracemi, jejichž význam můžeme jen hádat. Nevíme, kdo byl autorem tohoto rukopisu a ani neznáme celou jeho historii. Fakta, která jsou o rukopise známá, související poznatky četných badatelů, kteří se jím dosud zabývali, i některé vlastní postřehy, jsem se pokusila shrnout v následujícím stručném, ale zároveň pokud možno vyčerpávajícím a přehledném komentáři, a to hlavně proto, abych ušetřila čas těm z vás, které rukopis zaujme natolik, že se pokusíte, stejně jako mnoho jiných, o jeho rozluštění.

Na tomto místě je nutné výslovně upozornit na skutečnost, že účelem tohoto úvodu je pouze všeobecné uvedení do problematiky, včetně rekapitulace nejdůležitějších hypotéz o vzniku a smyslu předkládaného rukopisu, jakož i historie bádání v tomto směru, aby i neinformovaný čtenář měl aspoň hrubou představu o podstatě dokumentu, jenž získává v podobě autentického faksimile. Tato úvodní studie nemá, a vzhledem k rozsahu a formě ani nemůže mít, ambici suplovat monografii shrnující celou historii bádání a veškeré analýzy, hypotézy a poznatky získané desítkami vědců i amatérských badatelů celého světa během posledního století. Jelikož kromě desítek zahraničních publikací, vyšlo i v češtině několik knih, věnujících se Voynichovu rukopisu aspoň částečně, a dlouhá řada článků zabírajících se – více či méně seriózně a fundovaně – obšírněji jednotlivými aspekty zkoumání rukopisu, včetně různých mystifikací a slepých uliček, nemá ani smysl je zde v plném rozsahu opakovat.

Pro ty nejzvědavější a nejnadšenější jsme připojili – mimo obsáhlé bibliografie – i adresy internetových stránek¹, které obsahují jak aktuální údaje o výzkumu Voynichova rukopisu, tak mnohé teorie rozvinuté do podrobností výrazně přesahujících rámec tohoto komentáře. Ty hromady různých spekulací by vás neměly znervóznit, protože při luštění Voynichova rukopisu, byť s ním začnete až teď, máte pořád stejnou naději na úspěch jako kdokoli od roku 1912, kdy tento zapomenutý spis znovu spatřil

¹ Na tomto místě je třeba zmínit především stránky českého badatele Jana B. Hurýcha, jenž se zkoumání rukopisu, včetně konzultací a diskuzí se zahraničními badateli, věnuje již od r. 1997: <http://hurontaria.baf.cz/BETA/rukopis0a.pdf> a <http://hurontaria.baf.cz/enigma/>

světlo světa. Možná je vaše naděje o něco větší z toho důvodu, že některá bezpečně zjištěná fakta ukazují na možný český původ rukopisu.

Největší radost mám ale v této chvíli z toho, že každý, kdo teď drží v ruce tuto knihu, vycházející ke 100. výročí jejího znovuobjevení, byť o Voynichově rukopise třeba až do této chvíle vůbec nikdy neslyšel, si může donekonečna listovat jeho stránkami ve skutečné velikosti a uvažovat o tom, co jím chtěl asi autor říct, což ostatně byl hlavní záměr vydání této knihy.

Jsem přesvědčena o tom, že pokud někdy někdo Voynichův rukopis opravdu rozluštit, bude to Čech. Nejen proto, že rukopis možná i Čech napsal, ale třeba i z toho důvodu, že mezinárodní loterijní společnosti prý zkoušejí nové typy svých her právě u nás. Protože když na jejich systém neprijdou Češi, tak už nikdo. Jsme prostě národ jak přemýšlivý, tak hravý, což jsme už mnohokrát dokázali. Když se nám dá šance. I když největší naděje vkládám do našich botaniků, astronomů, astrologů, odborníků na dějiny alchymie, historiky vůbec a zvláště pak do členů společnosti Mensa, a v duchu doufám, že si na tuto knihu najdou chvíli čas, rozluštění Voynichova rukopisu může být i okamžikem záblesku inspirace kohokoliv, kdo rukopis otevře.

Autor příslušného hesla v internetové encyklopedii Wikipedia nazval Voynichův rukopis „*svatým grálem historické kryptografie*“. Výstižnější charakteristiku se mi zatím objevit nepodařilo a tak jen dodám – hodně štěstí.

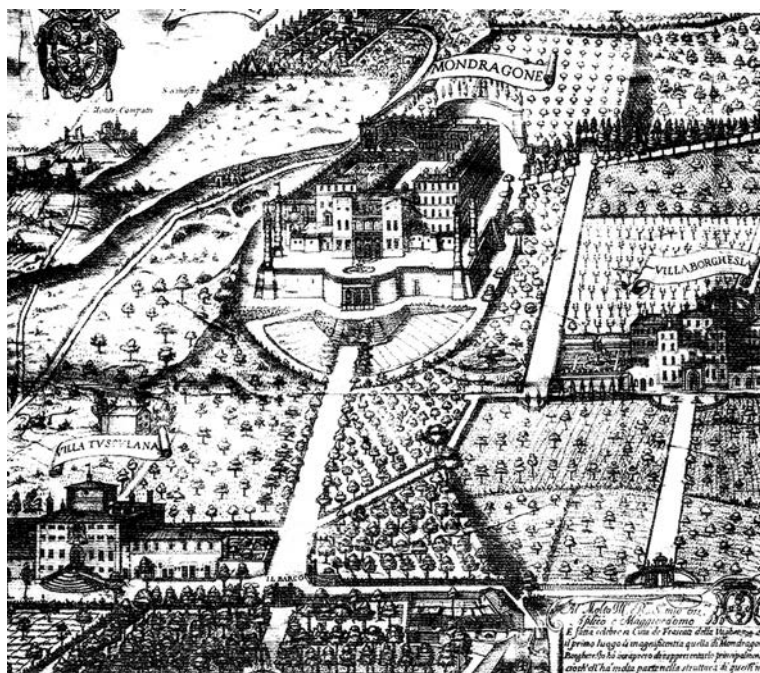
Poznámka editora k označení reprodukcí faksimile:

Jelikož se rukopis nedochoval v ucelené podobě (a některé strany jednoznačně chybí), jakož i proto, aby čtenáři naší knihy mohli bez komplikací využívat zahraniční prameny, jsou jednotlivé strany faksimile číslovány / označeny původními identifikátory pod nimiž jsou evidovány v Beineckeově knihovně (Beinecke Rare Book and Manuscript Library) a označovány v zahraničních publikacích – např. 20v, 20r atd. (Levá či rubová stránka v otevřené knize se obvykle označuje písmenem v [z latin. verso – rub, protilehlá]; pravá čili lícová stránka pak písmenem r [z lat. recto]).

V případě vícestránkových rozkládacích folií, kdy přetiskujeme kromě celkového vyobrazení navíc i detailní kopie jednotlivých stran, jsou tyto reprodukce označeny čísla doplňujícími identifikátory folia – tj. např. 69v1, 69v2, 69v3 (číslováno vždy zleva doprava).

I. OBJEVENÍ RUKOPISU

Rukopis dostal svoje jméno podle amerického antikváře a sběratele knih polského původu Wilfrida M. Voynicha (čti Vojnič). Ten na své výpravě za zajímavými úlovkami navštívil roku 1912 i vilu Mondragone ve Frascati nedaleko Říma, která až do roku 1953 sloužila jako jezuitská kolej. Jezuité chovali ve vile sbírku různých starých knih a mezi nimi i tento rukopis. V roce 1912 bylo naléhavě nutné vilu opravit a potřebné prostředky měly být získány prodejem části knih a rukopisů. Tehdy se Voynichovi podařilo jich asi třicet odkoupit (prostřednictvím mondragonských jezuitů, bratří Stricklandů²), mezi nimi i rukopis, který od té doby nese název Voynichův. Na tři stovky dalších rukopisů od knihovny odkoupil sám papež a daroval je Vatikánské knihovně. Kdyby se mezi nimi ocitl i Voynichův rukopis, asi bychom se o něm už nikdy nic nedozvěděli. (Bůhví, kolik takových pokladů Vatikánská apoštolská knihovna skrývá.) Naskýtá se samozřejmě otázka, proč se jezuité i papež tohoto podivného rukopisu vzdali. Byl to omyl, který už později nemohli napravit? Oříšek, který už nemínili dále louskat a který vydali veřejnosti v plen v přesvědčení, že když ne oni, tak už ho stejně nikdo jiný nerozlouskne? Nebo to byl záměr, aby se rukopis dostal mezi širokou veřejnost? Či jenom výhodně prodali kopii spisu, jehož originál je stržen na bezpečném místě? Vždyť jenom podle pouhého počtu pravděpodobností měl rukopis desetkrát větší naději, že skončí ve Vatikánské knihovně než u Voynicha.

Vila Mondragone

² Prefektem Giuseppem Strickland-Sceberrasem a jeho bratrem Fra Paolem Strickland-Sceberrasem.

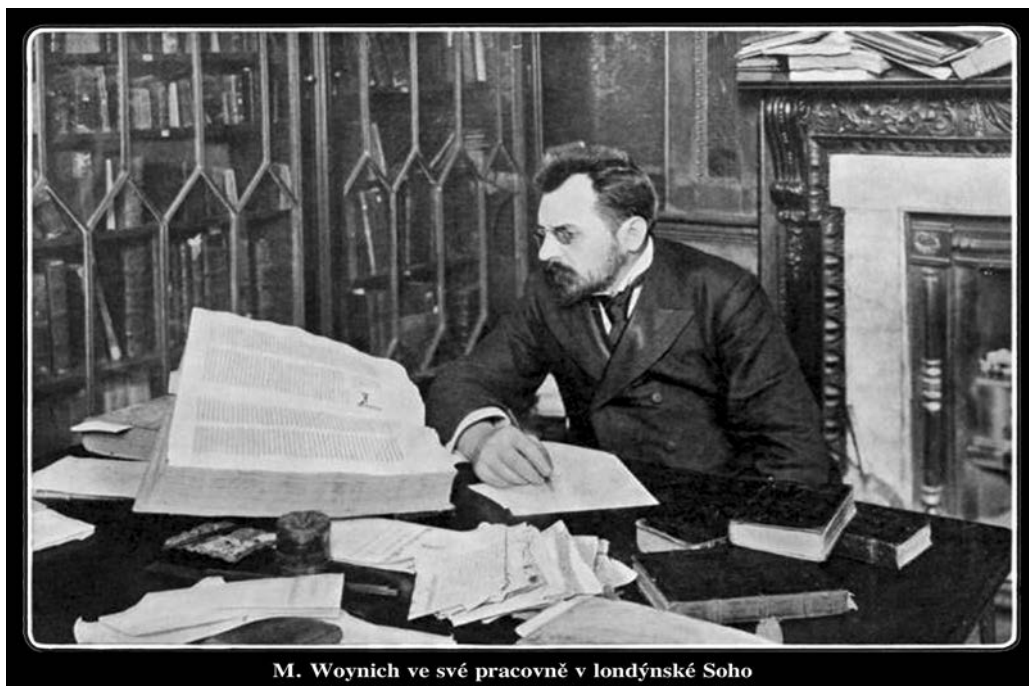
Wilfrid M. Voynich (1865-1930)

Objevitel slavného rukopisu se narodil jako Michał (Michail) Habdank-Wojnicz v západolitevském městečku Telšiai³, tehdy součásti carského Ruska. Studoval na univerzitách ve Varšavě, Petrohradu a v Moskvě lékárnictví a chemii a aktivně se zapojil do proticarského hnutí. Zatímco jeho spolubojovníci Piotr Bardowski a Stanisław Kunicki byli roku 1886 popraveni, Voynich vyvázl jen s trestem vyhnanství na Sibiři. Z něj se mu podařilo roku 1890 uprchnout a posléze "špinavý, hladový a bez peněz" doputoval přes Hamburk do Londýna.

Mladý Voynich (1885)

Tím skončila dobrodružná část jeho života. Po revolučním mládí si Voynich poangličtil jméno a vydal se na dráhu spořádaného občana a seriózního obchodníka s knihami a antikváře. V roce 1893 se v Londýně oženil a roku 1898 si zde otevřel první vlastní obchod s knihami, další potom roku 1914 v New Yorku. Následující léta Voynich vyplnil pilnou prací, intenzivně se věnoval starým tiskům, katalogizoval je a napsal o nich řadu odborných pojednání. Rukopis, který nese jeho jméno, mu však zůstal hádankou až do konce života.

M. Voynich ve své pracovně v londýnské Soho

³ hlavní město regionu Žemaitsko.

Z dostupných, víceméně mlhavých informací ohledně přesunu rukopisu do Voynichova vlastnictví je zřejmé, že i samotné okolnosti prodeje doprovázely tajemné, či přinejmenším nejasné okolnosti, o nichž ani Voynich, ani jeho žena nechtěli až do smrti příliš hovořit. Traduje se, že celá transakce byla uskutečněna pod slibem naprostého utajení a toto tajemství bylo částečně porušeno až dopisem paní Ethel Voynichové jejích spolupracovníci, slečně Nillové, napsaným na smrtelném lůžku, v němž Nillové dává plnou moc k uveřejnění Voynichovy korespondence s jezuity. Šlo o dopisy mezi ním a bratry Stricklandovými.

Ethel Lilian Voynichová

Wilfrid M. Voynich

Voynich si rukopis ponechal a zabýval se jím až do své smrti v roce 1930. I jeho manželka, Ethel Lilian Voynichová⁴, rukopis opatrovala až do konce života, dalších třicet let. Poté ho zdědila její tajemnice Anne M. Nillová, která ho v roce 1961 prodala za 24 500 dolarů dalšímu newyorskému antikváři H.P. Krausovi. Ten si rukopis cenil na 160 000 dolarů, ale kupce na něj nenašel. Nakonec se ho v roce 1969 rozhodl darovat univerzitě v Yale, kde je dodnes uchováván v Beinecke Rare Book and Manuscript Library (Beineckově knihovně vzácných knih a rukopisů) pod katalogovým číslem MS 408.

⁴ Později známá spisovatelka a hudební skladatelka. Shodou okolností byla dcerou slavného britského matematika a filosofa George Booleho, objevitele základů moderní aritmetiky a zakladatele matematické logiky, na kterých stojí dnešní informatika; od jeho myšlenek vedla posléze cesta k základům programování a umělé inteligenci. Pozn. editora.

II. CHARAKTERISTIKA RUKOPISU

Popis rukopisu

Rukopis (kodex) má poměrně malý rozměr, 7x10 palců (tj. cca 16 x 23,5 cm), ale čítá na 234 stran a je tak téměř pět centimetrů silný. Je to spisek bez desek, pokud rukopis desky někdy vůbec měl, jsou ztraceny, možná i úmyslně zničeny. Historie Voynichova rukopisu je plná mezer, není vyloučeno, že byl třeba i ukraden a desky zničeny, aby nemohl být zjištěn původní majitel díla. Sám rukopis se skládá ze 17 sešitů stejného charakteru s různým počtem listů (původně měl zřejmě 272 stran), z nichž některé mají rozměr několikanásobku běžné stránky rukopisu (18x18 palců) a jsou poskládány na rozměr rukopisu. Titulní list nebo úvod chybí. Listy jsou číslovány arabskými číslicemi od 1 do 166. Předpokládalo se, že rukopis mohl takto dodatečně (?) očíslovat John Dee, ale nejspíš tomu tak není. Polský badatel Rafal T. Prinkle zjistil, že číslice 8 je v rukopise psána od zdola nahoru, takže jako první je napsána levá část dolní poloviny číslice, následuje pravá horní část, levá horní a pravá dolní. Dee psal své osmičky novějším způsobem, sice stejným směrem, ale začínal nahoře (levá horní část, pravá dolní, levá dolní a jako poslední pravá horní). Není pravděpodobné, že by jeden jediný rukopis, byť tak pozoruhodný, vyznamenal tím, že by v něm číslice psal úplně jinak, než byl zvyklý. Stereotyp psaní číslic bývá navíc velmi zažitý a je nesnadné ho překonat. Upřímně řečeno, proč taky. Rukopis tedy musel očíslovat někdo jiný, než Dee, někdo, kdo byl zvyklý psát osmičky „postaru“. Mohl to být třeba i jeho druh Edward Kelley. Kromě jednotlivých listů jsou očíslovány i některé sešity, a to na první nebo poslední straně. Některé listy (12, 59-64, 74, 91-92, 97-98, 109-110) zjevně chybějí. Je také možné, že další listy, případně celé sešity, se ztratily ještě předtím, než byl rukopis svázán. Rovněž je možné, že jde o část či pozůstatek podstatně většího díla.

Rukopis je napsán brkem, kterým jsou nakresleny i obrysové linky kreseb. Zdá se, že kresby byly vybarveny až dodatečně, místy velmi nepřesně a hrubě.

Doba a místo vzniku

Podle způsobu provedení kreseb v rukopise se obecně předpokládá, že místem jeho původu je Evropa, nejspíše Itálie, anebo alespoň, že jeho autor byl Evropanem (podle dalších indicií je pak autorství často připisováno některému z českých – resp. v Čechách žijících – učenců).

Dlouhou dobu se všichni badatelé zabývající se Voynichovým rukopisem mohli spoléhat jen na "kvalifikovaný odhad", podle něž bylo dílo datováno do 15.-17. stol. Jedním z vodítek bývají obvykle oděvy vyobrazených osob, ty jsou zde však bohužel zobrazeny nahé, bez oděvu. Není také vyloučeno, že Voynichův rukopis není originálem, ale „jen“ kopií (opisem) původního staršího díla, případně dokonce opisem opisu. Tomu by odpovídalo to, že v rukopise nejsou žádné zjevné opravy ani poznámky po okrajích, jak to bývá v originálech anebo v konceptech. Písař (nebo podle vzhledu pís-

ma dva či více písařů) tedy opsal(i) předlohu rovnou „načisto“. V tom případě by mohlo být stáří původní předlohy ještě o několik set či dokonce tisíc let vyšší, protože stejným způsobem se podařilo až dodnes dochovat například některé antické spisy.

Erwin Panofsky, odborník na Albrechta Dürera (1471-1528), který studoval Voynichův rukopis ve třicátých letech minulého století, je přesvědčen o tom, že rukopis vznikl někdy kolem roku 1470, nejpozději začátkem 16. století, a to v Německu. Že by to byl dokonce výrobek přímo z Dürerovy dílny? Je známo, že císař Rudolf II. byl velkým obdivovatelem A. Dürera a jeho díla pilně sbíral.

Odborník na středověké herbáře Sergio Toresella⁵ se domnívá, že Voynichův rukopis vznikl kolem r. 1460, a to v Itálii. Usuzuje tak podle podobnosti mezi písmem Voynichova rukopisu a italským písmem z tohoto období, tedy písmem humanistickým⁶.

Εὐςμὸδ αἰμποτῖν ἰνδιδὺντ ὡτ λαβοῖτ ἔ δολοῖτ μαγνα αἰψα.
ὡτ ἐνὶμ ἀδ μινὶμ ὠνίαν, κῆς νοστὶνδ ἑξῆς τανδὸν ὡλλανμο
λαβοῖτ νῖσι ὡτ αἰψῖπ ἑξ ἑα κομμοδο κονσῆκωτ. δῡς αἰαῖ

Středověká beneventána, používaná do 16.stol. v Itálii a Dalmácii

Mag^{ro} ac g^{ro}so dno d' vicario de vicho p^{ro}iano lo g^{ro}mondo di antone
Nicolao di ant^{ro} da mucc^{ro} e j^{ro}st^{ro} e j^{ro}st^{ro} fannely e bap^{ro} di domenno
facciamo v^{ro}ra fedi a simone di donato da ro^{ro} l^{ro} alla v^{ro}ma come
d^{ro}to simone e stato conde meho co g^{ro}mondo di sopra scripto e Tutti noj al
mo plenissima fedi come e stato qua^{ro} a campito p^{ro}u di uno anno 83. g^{ro}

Písmo humanistické

⁵ Viz Sergio Toresella: *La bibliografia degli antichi erbari: metodologia e problemi*. Milano 1988.

⁶ Srov. James Wardrop: *The Script of Humanism: Some Aspects of Humanistic Script 1460-1560*. Oxford University Press, New York 1963.

Průlom do řešení tohoto problému teprve v nedávné době vnesly moderní vědecké metody, a vlastně je škoda, že až nyní, když se tak mohlo stát už daleko dříve. Jak je možné, že datace rukopisu pomocí radioaktivního izotopu uhlíku C14 v rukopise byla provedena až v únoru roku 2011, když je tato metoda známa přes šedesát let? Nicméně konečně se tak stalo a tým vedený Gregem Hodgkinsem dospěl k názoru, že pergamen rukopisu byl ze zvířecích kůží vyroben v letech 1404 až 1438. Zároveň bylo zjištěno, že pergamen byl popsán krátce poté, co byl vyroben, tedy přibližně v tomtéž období.

Tomu odpovídá také zjištění Josepha Barabeho⁷, který se zaměřil na použité inkousty a barvy a použil k jejich výzkumu světelný mikroskop, spektrografii a krystalografii.⁸ Zjistil, že inkoust je vyroben z duběnek, jako modrou barvu použil autor drcený azurit, že na hnědých a červených odstínech má svůj podíl železo a na okrových hematit. Jako pojídlo byla použita arabská guma. Tyto materiály odpovídají těm, které se používaly v 15. a 16. století, a naopak nebyly zjištěny žádné materiály z pozdější doby, nasvědčující například možnosti podvrhu z 19. nebo 20. stol. Barvy byly podle Barabeho kupodivu aplikovány s velkou pečlivostí, byť výsledné kresby působí jako ledabylé a naivní.

Pokud se spolehne na tyto závěry odborníků a přijmeme za své, že Voynichův rukopis nebyl vytvořen před rokem 1404, mohli bychom jako autory vyloučit všechny osobnosti, které se tohoto roku nedožily. Neřešíme tím však ten případ, že Voynichův rukopis sice vznikl až po roce 1404, ale jako opis staršího díla, např. spisu Rogera Bacona. Není také vyloučeno, že i pokud je rukopis opravdu starý nejméně čtyři století, nevznikl od prvopočátku jako podvrh.

Obsah rukopisu, náměty kreseb

Kosmická tělesa, hvězdy, souhvězdí, nahé ženy, neznámé rostliny zakreslené však typickým „herbářovým“ způsobem, alchymie, lékařství – cosi jako recepty nebo horoskopy? V celém rukopise však není jediná obecně známá alchymická značka, rovněž astronomické (astrologické?) nákresy neodpovídají způsobu, jak byly (a jsou) horoskopy obvykle zakreslovány. Ve většině případů to vypadá, jako by nejprve vznikly kresby a ty byly dodatečně doplněny textem, který je „obtéká“. Některé obrázky jsou opatřeny popiskem – slovem ve vojničtině, které se potom objevuje i v textu kolem obrázku. Na stránkách s rostlinami se nahoře vyskytuje slovo, které by mohlo být názvem vyobrazené rostliny. Výskyt toho slova je omezen jen na tu jednu stránku, na jiných se neobjevuje. Na jiných místech ale mohly být ony podivné kresbičky k textu přidány jenom proto, aby čtenáře svedly na scestí a zcela ho zmátly pokud jde o obsah textu. Přesto to vypadá, že na pouhé „matení čtenáře“ by daly takové kresby svému autorovi přece jen příliš mnoho práce.

⁷ vědecký pracovník a ředitel sekce vědeckých zobrazovacích metod společnosti McCrone Associates.

⁸ Analýza byla vypracována na základě objednávky Beineckeovy knihovny v laboratořích McCrone Associates ve Westmontu, Ill. a Sterling Memorial Library v Yale – ve spolupráci s vídeňským Institutem pro umění a technologie (Institut für Kunst und Technologie, Universität für angewandte Kunst) a firmou ProOmnia v lednu 2009 (projekt MA 47613, oficiální zpráva z 1.4.2009). Pozn.editora.

Použité písmo

Je zcela unikátní, dosud se nikde na světě nepodařilo objevit jiný zápis psaný stejným druhem písma. Předpokládá se, že abeceda rukopisu je hlásková, přičemž je možné rozeznat 19-28 „písmen“. Je také možné, jak prokázala počítačová analýza, že rukopis je sepsán dvěma různými jazyky a používá více než jedno písmo, což by naznačovalo možnost existence podvojně šifry. S touto teorií přišel v sedmdesátých letech 20. století Prescott Currier a přednesl ji na neformálním kongresu NSA (National Security Agency) ve Washingtonu. Každý dvojlist rukopisu byl podle něj napsán buď Voynichem A nebo Voynichem B a dvojlisty psané tímž jazykem byly řazeny k sobě. Pouze „herbářová“ část rukopisu je psána oběma druhy písma a jazyka současně a je tak jejich směsí. Podle Curriera proto rukopis psaly nejméně dvě různé osoby, dokonce jich ale mohlo být i více, pět či osm. Každý z obou jazyků rukopisu (pokud samozřejmě ovšem existují) je psán „svým“ písmem a k záměně písma nedochází. Currier připouští i to, že pokud by i tak byla autorem rukopisu jen jedna osoba, mohla rukopis sepsat ve dvou různých obdobích svého života.

Další badatel, který se zevrubně zabývá problematikou Voynichova rukopisu, Philip Neal, upozorňuje, že řádky v rukopise (v „biologické“ sekci) vypadají, jako by byly psány ob řádek, že byla nejprve napsána jedna „sada“ řádek a potom do vynechaného místa mezi nimi vepsána druhá „sada“.

Pozoruhodné je i to, že v celém rukopise nejsou žádné viditelné opravy – nebylo co opravovat, anebo případné chyby v psaní byly prostě ponechány bez opravy?

Na druhou stranu je vidět, že jednotlivá písmena nejsou psána stále stejně silnou linkou. To je pochopitelné, protože pero namáčené do kalamáře nepíše stejnoměrně. V kolísání síly tahu pera by se však měla objevovat jistá pravidelnost. V rukopise jsou však některá písmena a části textu zesíleny nepravidelně, někdy třeba jen jedno „písmeno“ uprostřed „slova“. Dokonce to vypadá, jako by původní slabě napsaný text byl po napsání ještě jedno silněji obtažen. Kdo písmena obtahoval? Sám autor, když se mu zdála málo zřetelná? Nebo z jiného důvodu? Nebo někdo později, při studiu rukopisu tam, kde písmo vybledlo? Zdá se nepravděpodobné, že by zkušený písař, jímž autor Voynichova rukopisu bezpochyby byl, psal tak bídne (tak bídým perem?), že by cítil potřebu jednou napsaná písmena ještě obtahovat. Nebo skutečně byly jeho možnosti takto omezené, například chudobou či proto, že dlel ve vězení či v jiném pro psaní nepříznivém prostředí? A pokud obtahoval písmenka někdo jiný než autor a textu nerozuměl, byl vždycky tak přesný, aby je obtáhl správně?

V tomto případě mi to připadá jako přílišné pitvání se v problému. Když budu mít rukou psaný text mě známým písmem, nepřesné obtažení některých písmen mi nezabrání ho správně přečíst. Druhá možnost je však ta, že obtažená písmena mají nějaký zvláštní význam – mají se třeba vynechat anebo je třeba vynechat ta ostatní anebo něco úplně jiného.

A ještě jedna maličkost. Autor rukopisu jej napsal pravou rukou. Tím ze hry o autorství vypadávají všichni leváci – včetně Leonarda da Vinciho, o němž se v této souvislosti dříve také uvažovalo, s tím, že řada badatelů razila hypotézu, že rukopis je

soukromým deníkem mladého Leonarda (započatým možná již v dětském věku), která byla laickou veřejností donedávna s nadšením přijímána, jelikož souzněla s populárním esoterním klišé v brownovském stylu⁹.

Jedním z hlavních propagátorů teorie, že autorem rukopis je mladičský Leonardo da Vinci (1452-1519) byl francouzský badatel Thierry Maugenest. Ten ve své knize *Manuscrit MS 408 Voynich* (2007) tvrdí, že objevil pod jedním z obrázků na str. 70 Leonardův podpis, slovo Leonardo napsané zprava doleva (jak je známo, Leonardo používal zrcadlové písmo – viz obrazová příloha níže). Další indicii Leonardova autorství je pro něj obrovské spektrum Leonardových znalostí, od anatomie po astronomii.

Podle Maugenesta pochází rukopis z r. 1472, což ovšem nedávné analýzy, určující stáří použitého pergamenu a barev, zpochybňují. I kdyby byl totiž pergamen zhotoven až v r. 1438, musel by i tak (za předpokladu, že autorem je výjimečně nadané dítě) přinejmenším 25 let někde nepoužitý čekat, což je velmi nepravděpodobné. Z výše uvedené teorie vychází i Edith Sherwoodová. Podle ní je rukopis je psán upraveným písmem středověkou italštinou a zašifrován formou anagramů, které jsou konstruovány v podstatě náhodně, bez přesných pravidel záměny písmen.

Ukázky Leonardova rukopisu z jeho poznámek

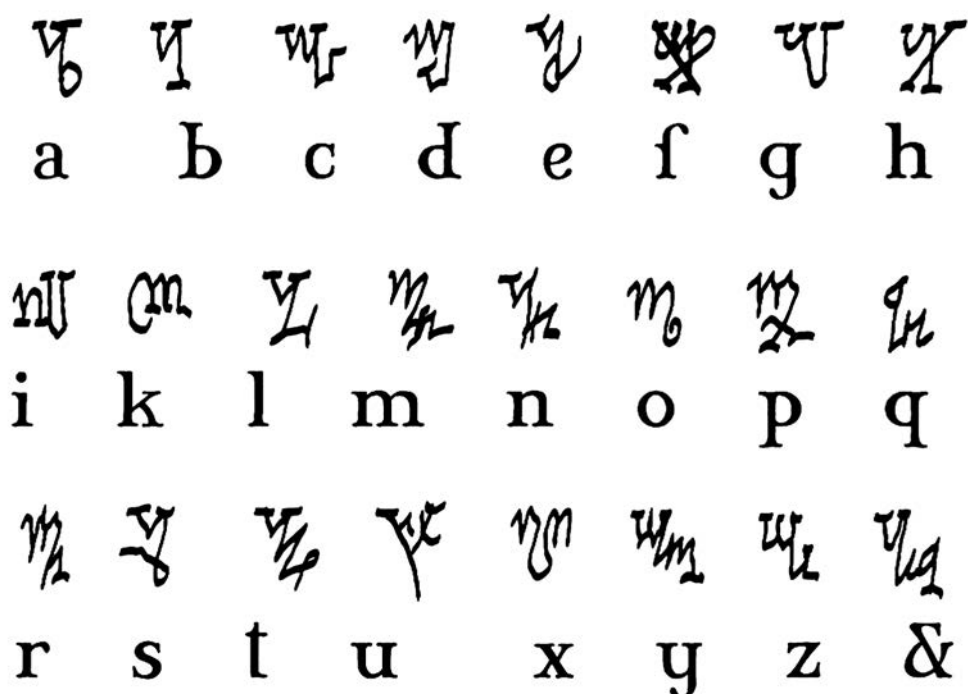
⁹ Viz knihy *Šifra mistra Leonarda*, *Da Vinciho kód* atd.

V roce 1998 se Dr. Zandbergen s G. Landinim pokusili převést jednotlivá písmena rukopisu do latinky. Vznikl tak transkripční systém nazývaný EVA (European Voynich Alphabet), který je dnes sice nejrozšířenější, ale k rozluštění rukopisu zatím nepřispěl.

EXTENDED EVA CHARACTERS								
& code	Arial	EVA	& code	Arial	EVA	& code	Arial	EVA
130	,		-	-	-	190	¾	
131	f		161	i		191	¿	
132	„		162	¢		192	À	
133	...		163	£		193	Á	
134	†		164	¤		194	Â	
135	‡		165	¥		195	Ã	
136	ˆ		166			196	Ä	
137	‰		167	§		197	Å	
138	Š		168	¨		198	Æ	
139	‹		169	©		199	Ç	
140	Œ		170	ª		200	È	
141	□		171	«		201	É	
142	□		172	¬		202	Ê	
143	□		173	-		203	Ë	
144	□		174	®		204	Ì	
145	‘		175	—		205	Í	
146	’		176	°		206	Î	
147	“		177	±		207	Ï	
148	”		178	²		208	Ð	
149	•		179	³		209	Ñ	
150	—		180	´		210	Ò	
151	—		181	µ		211	Ó	
152	˘		182	¶		212	Ô	
153	™		183	·		213	Ö	
154	š		184	.		214	Ø	
155	›		185	¹		215	×	
156	œ		186	º		216	∅	
157	□		187	»				
158	□		188	¼				
159	ÿ		189	½				

Transkripční systém EVA (European Voynich Alphabet)

Pro zajímavost zde předkládáme několik ukázek písem, jež se některými aspekty podobají vojničině a z nichž mohla být vojničina odvozena. Na prvním místě je třeba zmínit tzv. Thébskou abecedu (nazývaná též Honoriovy runy podle údajného tvůrce, Honoria z Théb, resp. Andělská anebo Čarodějnická). Poprvé se tento styl písma objevuje v již uvedené knize *Polygraphia*, Johanna Trithemia.¹⁰ (Tuto abecedu dodnes používá mnoho současných mágů a čarodějnických kovenů.)

Dvě verze Thébské (Čarodějnické) abecedy

¹⁰ Ve své *Okultní filozofii* o ní píše také Trithemiův žák Agrippa, jenž její autorství připisuje italskému astrologovi Pietrovi D'Abano (1250-1316).

ka	khā	ḡha	ṇa	ca	cha	ju	jha	ṇa
ṭa	ṭha	ḍa	ḍha	ṇa	ṭa	ṭha	ḍa	ḍha
na	pa	pha	ba	bha	ma	ya	re	la
va	śa	ṣa	sa	ho	ḷa	kṣa		
a	ā	i	ī	u	ū	ṛ	ṝ	
ḷ	ī	e	ē	o	av			
ṭ	ṭ	ṭ	ṭ	ṭ	ṭ	ṭ	ṭ	
te	ṭe	ṭe	ṭe	ṭe	ṭe	ṭe	ṭe	

„Svaté písmo“ Siddham

A	B	C	D	E	F
G	H	I/J	K	L	M
N	O	P	Q	R	S
T	U/V/W	X	Y	Z	Konec věty

a pro srovnání ještě jednou Thébská abeceda

તિમતે તા|| તુમ હ હ પુત તુમ, તિમ તા વંદે પુત હ હ
 તા ભેભે આરે. તુંભે તિમે મરે તિ મુત હ હ હ, હંતે તુ
 ભરાતે દિવ. ખેરલ દીગલ હં પિત તંશુત હં પુત તખ
 તિમતે દુરાતે દેત દે ઉપી તફત, ભેતે તુંભે તાફ તમ
 તખ હપાળા હં પિત ભફાતં ઉત્રે દેત મે દાદે દુમરુ.
 મરે તુ પુર તિમખમ || રૂ. (પા|| હં ગીત તફમે દિલી) ૭

Pismo sindhi

अ	ॠ	ऌ	ॡ	ॢ
आ	इ	उ	ऋ	ॠ
ॡ	उ	ऋ	ॠ	ॡ
उ	अं	ॠ	ॡ	ॢ
उ	अः	ॠ	ॡ	ॢ
ॠ	ॡ	ॢ	ॣ	।
॥	॥	॥	॥	॥
॥	॥	॥	॥	॥

Severoindická forma písma nágarí
 (původně odvozovaného od bráhmí; je
 příbuzné s písmem guptovským a šáradá)

Tibetský magický amulet

Avalókitéšvara-dharani – „Svaté písmo“ siddham

Písmo multani

III. JAZYK RUKOPISU

Uvádí se dvě základní možnosti – jazykem Voynichova rukopisu je zašifrovaný některý přirozený lidský jazyk nebo více takových jazyků anebo je jazykem rukopisu jazyk umělý, případně samozřejmě kombinace obojího. Podle statistické analýzy by tímto jazykem neměla být latina, jinak jazyk, v němž byly středověké spisy psány nejčastěji, a ani žádný jiný „velký“ evropský jazyk (např. němčina, italština, angličtina). Je třeba uvážit i to, že "vojničtina" může být také „prošpikována“ hromadou zkratk, ne-li tvořena jen samými zkratkami, což její charakter jako jazyka vzhledově narušuje.

Umělý jazyk

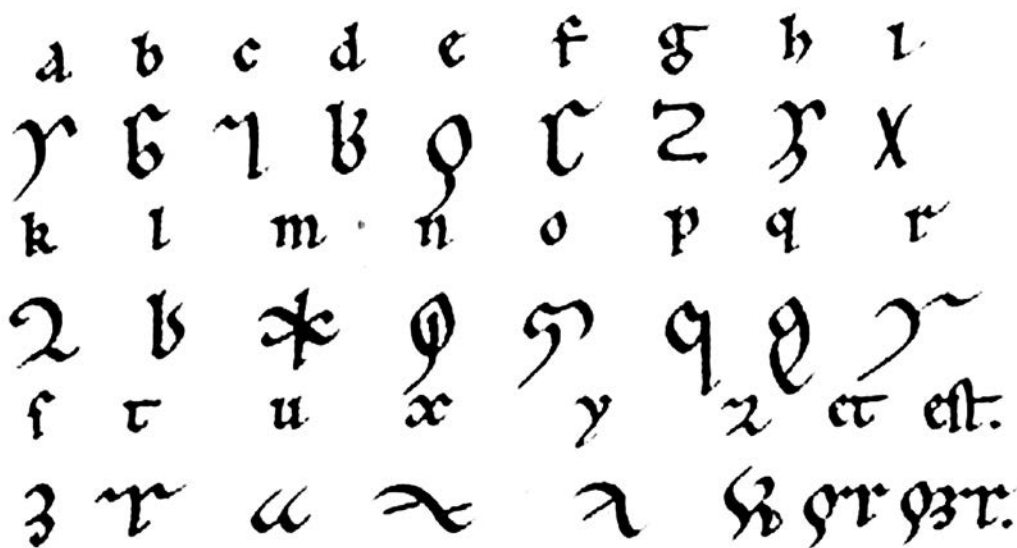
Během čtyřicátých až šedesátých let 20.století se o rozluštění Voynichova rukopisu několikrát pokoušel za pomoci dalších odborníků vynikající kryptolog William F. Friedman, nedošel však k žádnému řešení. Friedman a J. Tiltman nezávisle na sobě dospěli k názoru, že Voynichův rukopis byl napsán umělým jazykem, čemuž podle nich odpovídá struktura slov v rukopise. Tiltman se domnívá, že každé slovo se skládá z kořene (objevil kořeny *ok, of, ot, op, qok, qof, qot, qop, ch, sh, d, s* a přípony či koncovky *an, ain, aiin, aiiin, ar, air, airr, aiiir, al, ail, aiiil, or, ol, ey, eey, eeey, eddy, eedy, eeedy*), přičemž smysl má pouze to slovo, které je složeno z obou částí, tedy z kořene a přípony. Části slov, které Tiltman považuje za přípony se často objevují i osamoceně, například u jednotlivých hvězd. To by podle Tiltmana mohlo být klíčem k rozluštění celého rukopisu. Někteří badatelé v takové tvorbě a uspořádání slov vidí pozůstatek římských číslovek. Zatím se však nikomu nepodařilo převést Voynichův rukopis do nějakého numerického systému, tj. do řady čísel.

Lingvista Dennis Stallings poznamenává, že by samozřejmě mohl existovat umělý jazyk, který by byl složen ze slov z různých již existujících jazyků. Problémem zůstává to, že vojničtina obsahuje podle všeho pouze dvanáct souhlásek, čímž se od všech dalších evropských jazyků zásadně liší. Španělština například, která má velmi málo hlásek, i tak disponuje kromě pěti samohlásek i sedmnácti souhláskami a dvěma polosouhláskami, holandština má 18-20 souhlásek, což závisí na tom, jak dotyčný mluví a v závislosti na způsobu analýzy jeho řeči. (Já dodávám, že čeština se svými háčky disponuje celkem 24 souhláskami.)

Podle D. Stallingse na Levitově interpretaci Voynichova rukopisu nejvíce zaráží to, že zde chybí hláska G a k tomu také P a zároveň i B. Přičemž hláska M se podle něj objevuje zásadně a pouze jen na konci „slov“ a nikdy na jejich začátku nebo uprostřed. Takové charakteristiky nemá žádný známý jazyk. Pouze v jednom indiánském jazyku sice chybí hláska M, ale už ne P a B. Ale jsou i jazyky, kde se M zásadně neobjevuje na určitém místě ve slově – je to však na konci slova, tedy právě naopak, než uvádí Levitov. Nesoustředíme-li se jen na těchto několik málo písmen, neexistuje žádný evropský jazyk, v němž by určitá písmena byla vždy a pouze na určitém místě ve slově

(na začátku, uprostřed či na konci) a nikde jinde. Takovým způsobem se ale chovají písmena třeba v arabštině. Všechny evropské jazyky také na rozdíl od vojničtiny v Levitovově interpretaci rozlišují v první a třetí osobě jednotné a množné číslo – tedy já/my anebo on, ona, ono/oni. To vše by ukazovalo na to, že vojničtina je umělým jazykem, nemluvě o tom, že v rukopise se nejspíše vyskytuje vojničtina A a B. Dokazuje to i měření entropie textu, tedy jeho bohatosti, rozmanitosti. Ta je u Voynichova rukopisu velmi malá a podle některých lingvistů neodpovídá žádnému přirozenému jazyku, snad s výjimkou některých polynéských. Je způsobena tím, že se v rukopise často opakují stejné úseky textu, totéž „slovo“ (přesněji shluk znaků) třeba dvakrát, třikrát i čtyřikrát po sobě. Jednoduchý (až dětský) způsob kódování, kdy se na příklad písmeno F píše jako FUF je přesně to, co odpovídá charakteristice textu ve Voynichově rukopisu.

Použití takového jazyka máme ovšem zatím doloženo nejméně jedno století po předpokládané době vzniku Voynichova rukopisu¹¹. Ze všech dochovaných umělých jazyků je pouze jeden prokazatelně starší než Voynichův rukopis, a to tzv. *Lingua Ignota*, jejíž autorkou je sv. Hildegarda z Bingenu¹² (1098-1179), ten však nemá charakteristiku souhlasonou s vojničtinou. Kromě toho sestává pouze z podstatných jmen doplněných jen několika málo jmény přídavnými.¹³

Lingua Ignota Hildegardy z Bingenu

¹¹ Ověření tohoto předpokladu by si ovšem vyžádalo realizaci samostatného badatelského projektu, zahrnujícího široké zapojení historiků, lingvistů, archivářů a knihovníků v mezinárodním měřítku.

¹² německá mystička, abatyše benediktinského kláštera Sv. Disibodana v Rupertsbergu u Bingenu.

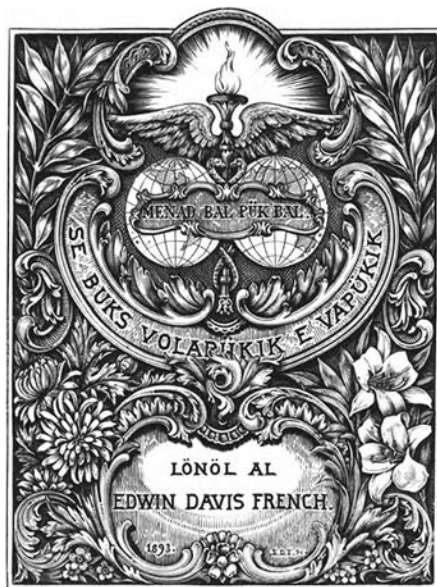
¹³ viz Louis Couturat, Léopold Leau: *Histoire de la Langue Universelle* (Dějiny univerzálních jazyků) Hachette, Paris 1903.

Jiným příkladem umělého jazyka je tzv. Filozofický jazyk Johna Wilkinse z roku 1668. Spočívá v tom, že všechna slova jsou rozdělena do kategorií podle svého významu (např. barvy, zvířata, rostliny) a každá tato kategorie má svůj slovní základ, který je dále upřesňován dalšími příponami. Třeba drůbež by v takovém systému mohla nést označení *fufu*, vodní drůbež by byla *fufufa* a hrabavá drůbež *fufufy*, kachna *fufufav*, slepice *fufufyv*. Takto vytvořený jazyk by dobře vystihoval charakteristiku vojničtiny se všemi těmi opakováními a podobnostmi, slovy lišícími se třeba jen jediným písmenem.

Na druhou stranu podle brazilského badatele Jorge Stolfiho zase způsob spojování „písmen“ do „slabik“ i délka jednotlivých „slov“ ukazuje spíše na nějaký přirozený jazyk stejně jako rozdělení slov v textu – častěji se vyskytující slova jsou rozptýlena víceméně pravidelně po celém rukopise, vzácnější a vzácná slova mají tendenci shlukovat se dohromady do skupinek. Je obtížné si představit, že by někdo dokázal vymyslet a používat umělý jazyk a přitom dodržet i tuto charakteristiku jazyka přirozeného. Podobné problémy by s tím měl i duševně chorý člověk, který by chtěl vytvořit nějaké vlastní písmo a jazyk. J. Stolfi se také domnívá, že hlásky ve Voynichově rukopisu lze dělit na měkké a tvrdé. Jednotlivá slova v rukopise potom sestávají z jedné, dvou nebo tří částí, které je možné nazvat předpona-kořen slova-přípona anebo, pokud vojničina takové gramatické jevy nemá, prostě a jednoduše začátek-střed-konec. Začátky a konce slov jsou vždy tvořeny „měkkými“ hláskami, středy vždy „tvrdými“. Mezi tvrdé J. Stolfi počítá hlásky *ch Sh t k p f e cTh cKh cPh cFh* a za měkké považuje všechny ostatní.

I z nedávné minulosti známe celou řadu více či méně propracovaných a používaných umělých jazyků. Z nejznámějších můžeme uvést předchůdce esperanta – např. jazyky Volapük¹⁴ Johanna M. Schleyera či Occidental Interlingue Edgara de Wahla. V roce 1999 zase vytvořil slovenský lingvista Marek Hučko na základě zobecnění slovanských jazyků umělý jazyk Slovio, jemuž by podle autora mělo rozumět více než 400 milionů lidí bez jakéhokoliv předcházejícího učení. (Obdobou je projekt Interslavic prosazující tzv. novoslověnský jazyk.)

Učebnice Volapüku ►

¹⁴ Volapük byl první rozšířený moderní mezinárodní umělý jazyk, který dosáhl rozkvětu v letech 1879–1890, než jej téměř vytlačilo esperanto. Ve Volapüku vycházelo 25 časopisů a bylo publikováno cca 400 knih. V r. 2004 byla vytvořena jazyková verze Wikipedie v jazyce Volapük (Vükiped), jež v lednu 2012 obsahovala přes 118 000 článků.

standardně ji lze však přepisovat i latinkou – viz níže.¹⁵

V replaces a letter which does not exist anymore

Abeceda používaná pro zápis quenijštiny

၆၀ တံ ၈၀ တံ ၉၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ
 ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ
 ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ ၁၀၀ တံ

Ukázka textu v jazyce sindarin

¹⁵ Tolkien, jehož velkou vášní byla jazykověda, sám vytvořil asi 15 umělých jazyků, z nichž nejznámější jsou sindarština a quenijština. Kromě hluboké znalosti anglosaštiny (staré angličtiny) a staroseverštiny (švédsky *fornnordiska*, dánsky a norský *norron*) Tolkien ovládal více či méně dokonale okolo 20 evropských jazyků, včetně gaelštiny, velštiny, litevštiny, ruštiny, staré sasštiny a finštiny, jež jej konkrétně inspirovala při tvorbě quenijštiny. Pozn. editora.

𐌺 𐌳𐌹𐌽𐌰 𐌱𐌰𐌶𐌰 𐌹
 𐌱𐌰𐌽𐌰 𐌲𐌶𐌰𐌶 𐌱𐌰 𐌺𐌺
 𐌽𐌰 𐌱𐌰𐌺𐌱𐌰𐌶𐌰 𐌱𐌰 𐌶𐌺𐌱.
 𐌲𐌰𐌶 𐌶𐌰 𐌱𐌰𐌺𐌱𐌰 𐌲𐌰
 𐌶𐌺𐌰𐌽 𐌱𐌰 𐌺𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶
 𐌱𐌰 𐌺𐌰𐌺𐌱𐌰 𐌺𐌰 𐌱𐌰𐌶𐌰𐌶
 𐌽𐌰 𐌽𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌽𐌰 𐌰 𐌰𐌶𐌶𐌰
 𐌱 𐌱𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰 ::

Písmo tengwar

Memento mori

Tempus fugit

dum spiro, spero

𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰 𐌱𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰 𐌲𐌰𐌶𐌰 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶

Facta non verba

ab origine

victis honor

𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶

Multum in parvo

componere lites

peccavi

𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌽𐌰 𐌱𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶

Ne quid nimis

favete linguis

Believe in love

𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶

What doesn't kill you makes you stronger

04.10.1988

𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶

Jay

Kris

Tanisha

Kishan

solanki

neil

Nelish

𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶

Only god can judge me

neil baker

Paresh

𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶 𐌲𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶𐌰𐌶

Ukázka textu v jazyce sindarin - kurzíva

၂၄၄ နေ့တော်၊ နေ့တော်၊ နေ့တော်

ᐃᐅ ᐱᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ

85 90 95 100 105 110 115 120 125 130 135 140 145 150 155 160 165 170 175 180 185 190 195 200 205 210 215 220 225 230 235 240 245 250 255 260 265 270 275 280 285 290 295 300 305 310 315 320 325 330 335 340 345 350 355 360 365 370 375 380 385 390 395 400 405 410 415 420 425 430 435 440 445 450 455 460 465 470 475 480 485 490 495 500 505 510 515 520 525 530 535 540 545 550 555 560 565 570 575 580 585 590 595 600 605 610 615 620 625 630 635 640 645 650 655 660 665 670 675 680 685 690 695 700 705 710 715 720 725 730 735 740 745 750 755 760 765 770 775 780 785 790 795 800 805 810 815 820 825 830 835 840 845 850 855 860 865 870 875 880 885 890 895 900 905 910 915 920 925 930 935 940 945 950 955 960 965 970 975 980 985 990 995 1000

Այս փոփոխությունը համապատասխանում է

P4P7 4 CLP7CH

[illegible]

وَنُيَسِّرُهَا لِلْيُسْرَىٰ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَ الصَّافِينَ

01 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 10

$\frac{1}{x} \rightarrow \frac{1}{x}$

揚子江、湘江、長江、珠江

$\rightarrow A H 8 \vdash \neg \circ / \square \| M A \circ \lambda$

الحمد لله رب العالمين

[illegible]

30

Enochiánština

John Dee a Edward Kelley se prý domlouvali s anděly zvláštním jazykem, enochiánštinou (stejně jako starozákonní prorok Enoch). Enochiánština sloužila i k vyvolávání andělů (ať už jsou tímto názvem míněny jakékoliv bytosti) a měla i svoje písmo a abecedu, která se však od vojničtiny na první pohled liší a struktura samotné enochiánštiny se podobá struktuře angličtiny.

Pokud však byli tito dva alchymisté schopni vypracovat takovýto jazykový systém, byť i na základě opakovaných vnuknutí, proč by nemohli vytvořit i vojničtinu?

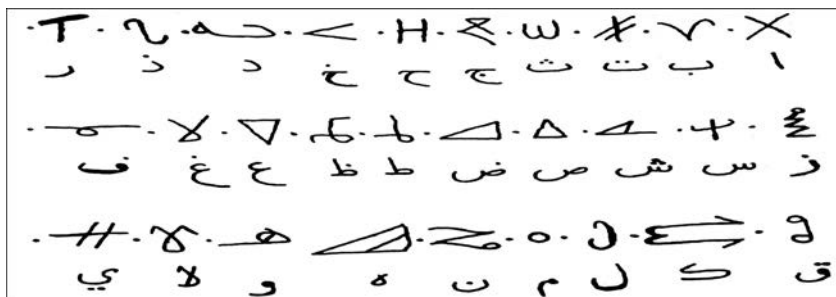
Kelley 1583	John Dee	Crowley	transliterace
⚡	ꝛ	ꝛ	a
⚔	⚔	⚔	b
⚡	⚡	⚡	c k
⚡	⚡	⚡	d
⚡	⚡	⚡	e
⚡	⚡	⚡	f
⚡	⚡	⚡	g j
⚡	⚡	⚡	h
⚡	⚡	⚡	i
⚡	⚡	⚡	l
⚡	⚡	⚡	m

Tři verze enochiánské abecedy

ENOCHIÁNSKÁ ABECEDA JOHNA DEE

⚔	B	PA
⚡	C/K	VEH
⚡	G	GED
⚡	D	GAL
⚡	F	OR
⚡	A	UN
⚡	E	GRAPH
⚡	M	TAL
⚡	I/J/Y	GON
⚡	H	NA
⚡	L	UR
⚡	P	MALS
⚡	Q	GER
⚡	N	DRUX
⚡	X	PAL
⚡	O	MED
⚡	R	DON
⚡	Z	CEPH
⚡	U/V	VAN
⚡	S	FAM
⚡	T	GISG

Pro porovnání si představíme několik dalších tajných písem a magických abeced používaných ve středověku, z nichž některé mohly vojničtinu ovlivnit (nebo ona je):

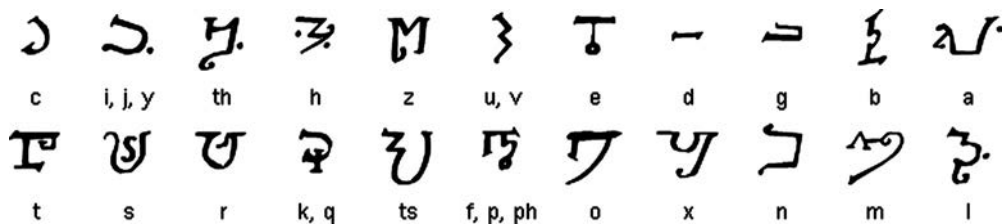

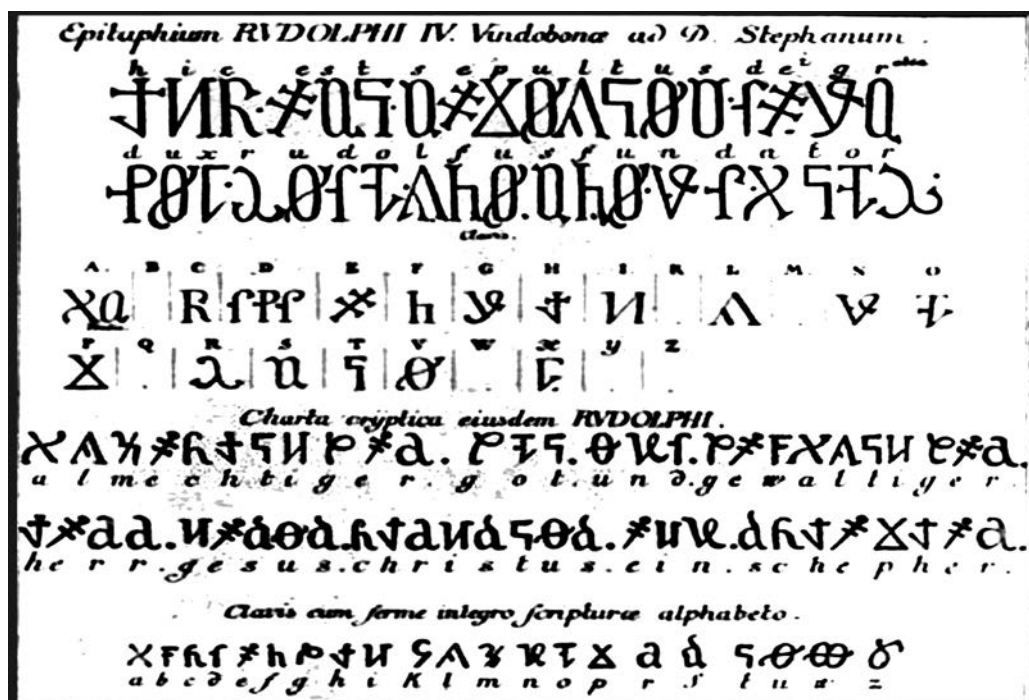
Tajné arabské písmo dawoudi neboli rihani používané od 9. stol.

Kabalistické abecedy vyskytující se v alchymických spisech a grimoárech

Na následujícím obrázku je tzv. Abeceda mágů, kterou vytvořil v 16. století slavný švýcarský alchymista a lékař Paracelsus (vlast. jménem Theophrastus Philippus Aureolus Bombastus von Hohenheim), jenž pobýval 2 roky i v Moravském Krumlově:

Šifrovaný epitaf vévody Rudolfa IV. Habsburského (1365)

Důkazem, že tajná písma nejsou jen relikty dávné minulosti, je tzv. „tajné ženské písmo“ (nu-šu), jehož užívání v Číně přetrvalo do dnešní doby. Pro zajímavost níže uvádíme jeho ukázkou:

Orientální teorie

Další badatel zabývající se Voynichovým rukopisem, Jacques Guy¹⁶, uvažoval o tom, zda by Voynichův rukopis nemohl být pokusem o transkripci nějakého orientálního jazyka, jako například čínštiny nebo vietnamštiny, do latinky. Podle Jacquesa Guye totiž vojničtina vykazuje jisté společné znaky s mandarínskou čínštinou (její slovní struktura je dle něj podobná sinotibetským a austroasijským jazykům), pokud není psána klasicky čínskými znaky, ale přepsána do latinky za tím účelem pomocí transkripce, přesněji čínské hláskové abecedy, tzv. *pchin-jin*¹⁷.

Pro ten účel je mandarínská čínština rozdělena na slabiky, přičemž první polovinu slabiky tvoří některá souhláska a druhou polovinou samohláska nebo nosovka. Protože mandarínská čínština používá k vyjadřování i tóny hlasu, bývá zápis slabiky v latince doplněn i číslicí udávající, jakým tónem má být pronesena (1 – rovný, 2 vzestupný, 3 – klesající, 4 – klesající a poté stoupající). Po vylepšení našimi háčky to vypadá např. takto: *lu³ ši⁴ čong¹ guo² jin⁴ daj⁴ ši³ čang⁴*. Celkem je takovýchto základních kamenů, systemizovaných slabik *pchin-jin* k přepisu mandarínské čínštiny 411. Z těch se potom skládají dvou či tříslabičná slova.

Guy vysledoval mezi vojničtinou a mandarínskou čínštinou, přepsanou systémem *pchin-jin*, některé podobnosti, například, že

- neobvyklejší slova sestávají jen z jedné slabiky
- v textu zjevně nejsou žádná interpunkční znaménka
- mezery v textu oddělují jednotlivé slabiky, ne slova z nich složená
- řádky mohou končit jakoukoliv slabikou, tedy i uprostřed slova
- slabiky mají velmi omezený rozsah délky
- existuje pouze okolo 400 foneticky rozdílných slabik
- velmi podobná slova obvykle mají naprosto rozdílný význam
- totéž slovo tvoří s dalšími slovy složeniny různých významů
- poměrně obvykle se jednotlivá slova opakuji

¹⁶ Australský jazykovědec francouzského původu, věnující se rovněž výzkumu písma rongo-rongo.

¹⁷ U nás se obvykle používá standardního českého přepisu (vytvořeného v 50. letech dr. Švarným), jenž vyjadřuje výslovnost čínštiny na základě českých ortografických zvyklostí. Starší česká transkripce čínštiny se řídila anglickým systémem založeným na systému Wade-Giles v jeho podobě z roku 1931, který není zcela fonetický, ale vyznačuje se důsledností a byl donedávna nejužívanějším systémem v zahraničí i mimo anglosaské jazykové oblasti. V r. 1958 byla v Číně oficiálně schválena systém přepisu čínských znaků nazvaný *pinyin* (*pchin-jin*; čínsky 拼音), který se zcela liší od všech dosud užívaných systémů romanizace čínských slov. Byl původně zaveden čínskou vládou pro vnitřní potřebu výuky jednotné výslovnosti čínských znaků ve standardní čínštině (mandarínštině), aby byla překlenuta jejich rozdílná výslovnosti v dialektech (v ČLR se užívá 7 hlavních dialektů). Přitom tento systém nerespektuje výslovnost použitých latinských písmen v jazycích, které latinku užívají, a tím do značné míry komplikuje studium rozsáhlé literatury o Číně (používající systém Wade-Giles) s ohledem na identifikaci jmen a výrazů v pinyinovém přepisu. Přesto byl na žádost Číny v r. 1979 *pinyin* schválen komisí OSN pro standardizaci zeměpisných názvů a v roce 1982 jej přijala Mezinárodní organizace pro standardizaci jako normu pro přepis čínštiny do latinské abecedy. Pozn.editora.

- slova se neskloňují
- číslovky vypadají jaké ostatní slova
- slabiky mají pevnou vnitřní strukturu
- slabiky mají tři hlavní fonetické složky

Je třeba podotknout, že myšlenka zaznamenat čínštinu latinkou není úplně nová. Již na sklonku dynastie Ming (1368-1644) s ní přišel známý jezuitský misionář Matteo Ricci (1552-1610). Domníval se, že tímto způsobem by se mohli Evropané učit čínsky snadněji. Proto se uvažovalo, že Voynichův rukopis by mohl být právě takovou příručkou, kterou pro své přátele či žáky vypracoval třeba právě nějaký katolický misionář a zachytil v ní čínské reálie (předpisy na rostlinné léky, lékařské teorie, kalendář, kosmologii apod.) To by zároveň vysvětlovalo skutečnost, že ve Voynichově rukopise podle některých badatelů opravdu není ani jediný obecně známý evropský znak či symbol. Na dvanácti stránkách, které snad mají být nějakými horoskopy, jsou uprostřed kruhových obrazců jasně rozpoznatelné symboly souhvězdí a astrologických znamení, tj. dvě ryby představující souhvězdí a znamení Ryb, býk je Býkem, muž s lukem Střelcem.

Kromě toho je možné na různých místech rukopisu rozeznat něco jako nákres souhvězdí Plejád, skupinu devíti ostrovů spojených jakýmsi chodníky, typický středověký hrad anebo něco, co připomíná sopku. Když budeme ale spravedliví, musíme připustit, že tyto nákresy mohly být do rukopisu doplněny i později a ne nutně jeho autorem (autory). Smutnější je ale skutečnost, že čínští vědci na stránkách Voynichova rukopisu nerozpoznali nic čínského, ba ani asijského, žádný z čínských či asijských symbolů či motivů.

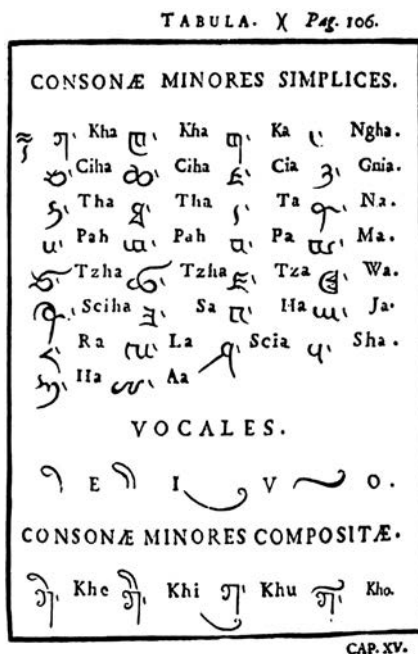
Zaznamenaný jazykem také nemusí podle Jorge Stolfiho být nutně jen čínština.¹⁸ Podobně vhodným kandidátem je i vietnamština, která také tvoří slabiky pomocí dvou souhlásek (jako je např. slabika –tr–), ale i jiné východní jazyky vyznačující se jednoslabičnými neskloňujícími se slovy vyslovovanými různými tóny hlasu (např. tibetština, barmština, khmérština, laoština, thajština. Jako zatím poslední vyslovil hypotézu, že by mohlo jít o mandžuštinu, polský badatel Zbigniew Banasik v roce 2003 a vypracoval překlad několika prvních stran.

I když nejznámější jsou katolické misie právě v Číně, misionáři působili v té době kromě Číny právě i ve Vietnamu (říše Dai Viet a království Čampa), Malajsii, Indonésii a dalších zemích jihovýchodní Asie.

Pomocí latinky se s úskalími neevropských jazyků pokoušelo během času vyrovnat několik cestovatelů. Znamé jsou takové pokusy z doby ještě před Marco Polem (1254-

¹⁸ Brazílský vědec Jorge Stolfi zkoumal text pomocí počítačového programu, který analyzoval umístění každého znaku ve „slovech“, a zjistil, že některá písmena se zřejmě objevují jen v určitých úsecích slov – vymezují jejich předponu a příponu. Napadlo ho, že jazykem Voynichova rukopisu může být foneticky přepsaná čínština. Čínská slova jsou jednoslabičná a význam každého je určen třemi fonetickými vlastnostmi. Předpona slov rukopisu by mohla značit kvalitu tónu, střed slova souhlásku a přípona samohlásku. Později Stolfi publikoval novou analýzu, která u slov definuje "kůru, plášť a jádro". Jeho poznatky podporují hypotézu, že rukopis je psán neindoevropským jazykem s jednoslabičnými slovy.

1324) a nejvíce se jimi proslavil Vasco de Gama na své cestě kolem světa roku 1499. Tyto zápisy se však, na rozdíl od Voynichova rukopisu, podařilo vždy rozluštit.

Stránka ze spisu *China illustrata* Athanasia Kirchera (1667) a z Beligattiho učebnice tibetštiny *Alphabetum Tangutanum sive Tibetanum* (1773).

Na závěr této kapitoly zmíníme ještě jednu hypotézu, tzv. „arabskou stopu“, kterou znovu oprášil na jaře 2012 Joachim Dathe, který tvrdí, že se mu rovněž podařilo Voynichův rukopis rozluštit. Podle něj jde o pouhou transliteraci arabského spisu z období Umajjovského chalífátu (arabské říše v letech 661-750), přičemž středověká arabština (tzv. *abdžad*, tj. písemná forma jazyka v níž jsou vynechány samohlásky) je prý foneticky přepsána umělou abecedou. Ze skutečnosti, že Dathe sám ovládá i moderní arabštinu na nejvyšší povrch, jakož i z ukázek jeho „překlady“, je však zjevné, že si při „dešifrování“ pomáhá jak se dá. Tj. nesystematicky manipuluje s textem, včetně vyhledávání (či konstruování) anagramů (přesmyček) a ohýbání slov, náhodného střídání oznamovacích, tázacích a rozkazovacích vět, a vkládání interpunkčních znamének za jednotlivými výroky dle vlastního uvážení (nemluvě již o tom, že ignoruje základní princip záznamu arabského písma – zprava doleva – a čte text evropským stylem).¹⁹

Existuje i starší hypotéza Jamese Finna (z r. 2004), jenž tvrdí, že jde o transliteraci (fonetický přepis) arabského textu pomocí archaické formy hebrejštiny a jedná se o soubor zaklínadel a mezopotamských magických textů.

¹⁹ Na rozdíl od latinky má arabské písmo množství ligatur, většina písmen má 4 podoby: pro výskyt na počátku, uprostřed či na konci slova anebo samostatně. Stejně jako hebrejštiny se píše zprava doleva a obvykle nezaznamenává krátké samohlásky. Výjimkou jsou náboženské texty a slova, kde by mohlo dojít k záměně, tam se používají speciální značky i pro samohlásky.

Vývojové fáze hebrejštiny

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	1. Fénické písmo (Kilikie, 8. stol. př. n.l.)
ס	פ	צ	ק	ר	ש	ת	י	י	י	י	י	י	י	2. Moábská stéla krále Meša (c. 850 př. n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	3. Archaická hebrejštiny (8.st. př.n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	4. Siloamský nápis (c. 700 př.n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	5. Lachišský ostrakon (6.stol. př.n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	6. Elefantinský papyrus (c.400 př.n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	7. Samaritánské písmo.
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	8. Písmo svitků z Kumránu (2.stol. př. n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	9. Archaická hebrejštiny (100 př.n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	10. Nabatejské písmo (c. 50 př.n.l.)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	11. Hebrejštiny 9.-10.stol. (orientální)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	12. Hebrejštiny 13.-15.st. (sefaradská)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	13. Hebrejštiny 14.-15.st. (aškenázská)
י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	י	14. Soudobá hebrejštiny

FROM NABATEAN TO ARABIC					FROM ARAMAIC TO MIDDLE IRANIAN									
Nabatean	Nabatean (A.D. 120)	Nabatean	Early Arabic	Classic Arabic	Official Aramaic					Inscriptions				
					Hebrew	Arabic	Arabic	Parthian	W. Asia (Dacrydion)	C. Asia (Kandahar)	Sas.	Parthian	Sas.	Palmyr.
א	א	א	א	ا	א	ا	ا	𐭠	𐭠	𐭠	𐭠	𐭠	𐭠	𐭠
ב	ב	ב	ב	ب	ב	ب	ب	𐭡	𐭡	𐭡	𐭡	𐭡	𐭡	𐭡
ג	ג	ג	ג	ج	ג	ج	ج	𐭢	𐭢	𐭢	𐭢	𐭢	𐭢	𐭢
ד	ד	ד	ד	د	ד	د	د	𐭣	𐭣	𐭣	𐭣	𐭣	𐭣	𐭣
ה	ה	ה	ה	ه	ה	ه	ه	𐭤	𐭤	𐭤	𐭤	𐭤	𐭤	𐭤
ו	ו	ו	ו	و	ו	و	و	𐭥	𐭥	𐭥	𐭥	𐭥	𐭥	𐭥
ז	ז	ז	ז	ز	ז	ز	ز	𐭦	𐭦	𐭦	𐭦	𐭦	𐭦	𐭦
ח	ח	ח	ח	ح	ח	ح	ح	𐭧	𐭧	𐭧	𐭧	𐭧	𐭧	𐭧
ט	ט	ט	ט	ط	ט	ط	ط	𐭨	𐭨	𐭨	𐭨	𐭨	𐭨	𐭨
י	י	י	י	ي	י	ي	ي	𐭩	𐭩	𐭩	𐭩	𐭩	𐭩	𐭩
כ	כ	כ	כ	ك	כ	ك	ك	𐭪	𐭪	𐭪	𐭪	𐭪	𐭪	𐭪
ל	ל	ל	ל	ل	ל	ل	ل	𐭫	𐭫	𐭫	𐭫	𐭫	𐭫	𐭫
מ	מ	מ	מ	م	מ	م	م	𐭬	𐭬	𐭬	𐭬	𐭬	𐭬	𐭬
נ	נ	נ	נ	ن	נ	ن	ن	𐭭	𐭭	𐭭	𐭭	𐭭	𐭭	𐭭
ס	ס	ס	ס	س	ס	س	س	𐭮	𐭮	𐭮	𐭮	𐭮	𐭮	𐭮
פ	פ	פ	פ	ف	פ	ف	ف	𐭯	𐭯	𐭯	𐭯	𐭯	𐭯	𐭯
צ	צ	צ	צ	ظ	צ	ظ	ظ	𐭰	𐭰	𐭰	𐭰	𐭰	𐭰	𐭰
ק	ק	ק	ק	ق	ק	ق	ق	𐭱	𐭱	𐭱	𐭱	𐭱	𐭱	𐭱
ר	ר	ר	ר	ر	ר	ر	ر	𐭲	𐭲	𐭲	𐭲	𐭲	𐭲	𐭲
ש	ש	ש	ש	ش	ש	ش	ش	𐭳	𐭳	𐭳	𐭳	𐭳	𐭳	𐭳
ת	ת	ת	ת	ت	ת	ت	ت	𐭴	𐭴	𐭴	𐭴	𐭴	𐭴	𐭴

Ukázky vývoje semitských písem

Čeština

Mohla by být právě ona jazykem Voynichova rukopisu? Vzhledem k historii rukopisu by to nebylo zas až tak nelogické. Právě na češtinu by ukazovaly i pro Voynichův rukopis typické zdvojené hlásky – podobně jako tomu je ve staročeštině, psané s tehdy běžnými spřežkami místo háčků (např. š se psalo jako ss). Za situace, kdy jazykem vědy byla latina, se samotný zápis čehokoliv, co si vyžadovalo utajení, nepříliš rozšířeným národním jazykem, jako byla čeština, přímo nabízel. Pokud ale mezery v rukopise zůstanou tam, kde jsou a pokud by se kódovalo výměnou jedné hlásky za jinou, je v rukopise příliš mnoho pro češtinu netypických krátkých slov. Mohou to ale být i zkratky, tak běžné třeba v lékařských předpisech, či přece jen forma nějakého těsnopisu. Zahraniční, češtiny a hlavně staročeštiny neznalí badatelé, v porovnávání češtiny s Voynichovým rukopisem ovšem asi nemají šanci na něco přijít.

Ukrajínština / staroslověnština

V r. 1978 přišel John Stojko s teorií, že Voynichův rukopis je psán starou ukrajinštinou bez samohlásek, za použití umělé abecedy. Podle něj je Voynichův rukopis opisem textu (resp. souborem výňatků z vícero pramenů) z období 5.stol. př.Kr. až 5.stol. n.l. a obsahuje mj. záznamy o komunikaci mezi ukrajinskými panovníky a Médy, doplněné zřejmě dodatky z počátku středověku.

	БУКВИ				ЧИСЛА				
Stojkova "transkripcе"	Б	—	ㄣ ㄣ	С	—	ㄅ ㄅ 4	1	—	ㄅ
	Д	—	ㄣ ㄣ	Т	—	ㄆ ㄆ	2	—	ㄆ
	Г	—	ㄣ ㄣ ㄣ	В	—	ㄇ ㄇ	3	—	ㄇ
	Й	—	ㄣ ㄣ ㄣ	З	—	ㄏ ㄏ	4	—	ㄏ
	К	—	ㄏ ㄏ	Ч	—	ㄏ ㄏ	5	—	ㄏ
	Л	—	ㄏ ㄏ	Х	—	ㄏ ㄏ	6	—	ㄏ
	М	—	ㄏ ㄏ	Ш	—	ㄏ ㄏ ㄏ 4	7	—	ㄏ
	Н	—	ㄏ ㄏ	Ж	—	ㄏ ㄏ ㄏ ㄏ	8	—	ㄏ
	П	—	ㄏ ㄏ	Ц	—	ㄏ ㄏ	9	—	ㄏ
	Р	—	ㄏ ㄏ	Щ	—	ㄏ ㄏ	0	—	ㄏ

Dalším badatelem, jenž na tuto hypotézu navazuje a text rukopisu (nazývaného *Чар Книга*) na základě staré ukrajinštiny dešifruje, je Evgen V. Čornij z Kyjeva (viz str. 39 – Ч.Є.). Ten je přesvědčen, že se jedná o náboženský spis pocházející z předkřesťanského období, případně sepsaný křesťanskými věrozvěsty, jelikož prý obsahuje odkaz na Kyjevskopečerskou lávru, pravoslavný klášterní komplex, založený roku 1051 poustevníky Feodosijem a Antonijem v ukrajinském Kyjevě.²⁰ I podle něj text nepřepisovala (ani původně nevytvořila) jediná osoba, jelikož stránky jsou psány různými rukopisy a jejich význam se liší. (Text prý obsahuje, mimo teologicko-filozofických úvah, např. i recept na výrobu jakéhosi opojného nápoje – obdoby piva či árijské sómy²¹.)

²⁰ Ukr. Києво-Печерська лавра. Ve středověku byl významným kulturním centrem a dnes je sídlem metropolitní, duchovního vůdce ukrajinské pravoslavné církve.

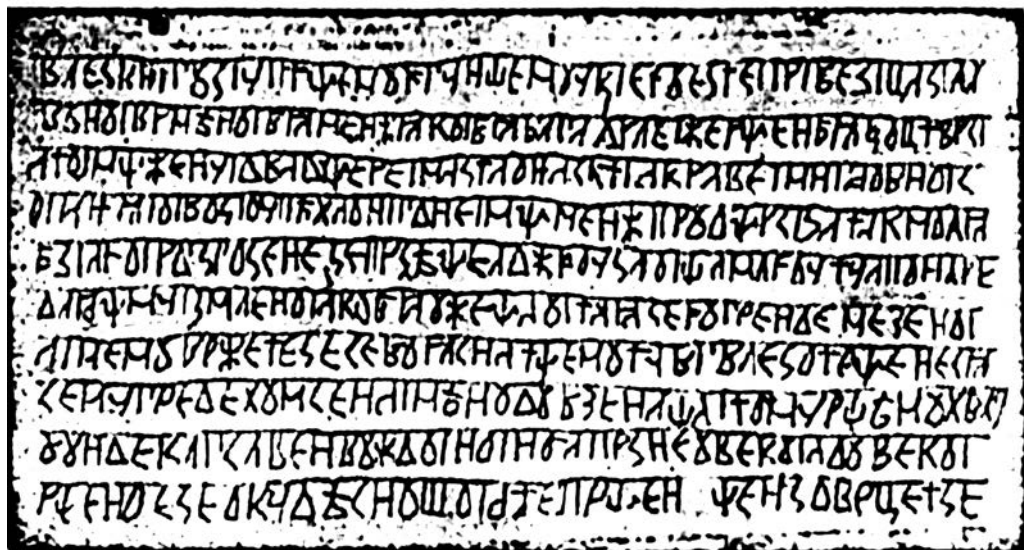
²¹ Např. ve staroíránské *Avestě* je *sóm* (*haom*, *hóm*) důležitým obětním darem.

Варіанти графем оригіналу

		Дж.Стойко [†]	Уточнення та припущення щодо прочитання сполучень – Ч.Є.
1.	Б	Б - Ѡ ѡ	Ѧ
2.	В	В - О	о о
3.	Г	Г - Ѧ ѧ Ѩ	ґ ғ ǵ?
4.	Ґ	?	
5.	Д	Д - ꝛ	Ꝍ ꝍ Ꝏ
6.	Ж	Ж - " і),	" ж! зй(ж?) ѿ жи ѳ жл ѯ жзл (зжл?)
7.	З	З - І	ı ѱ зй (ї ї зл)
8.	Й	Й -) ѥ	)
9.	К	К - g	g (?k k?(z l))
10.	Л	Л - l	l q (r? p?)
11.	М	М̃ - u v	w ? для випадку М, що не „оголошена” - u або w для випадку М, що поєднана з голосною або „оголошена” з обох боків
12.	Н	Н - ĺ	c nnn nn ѣ нл?
13.	П	Π - π	π ϖ ϗ Ϙ (ϙ?Ϛ?) ПД (під-,гоняти; -,няти) ₪ ПЩ ₤ ПЦ ¶ ПТ № Пи Ти
14.	Р	Р - Ꞑ	ꞑ Ꞓ
15.	С	С - s ṡ ḥ	s для С, яке поєднано з голосними (усе, ся, сіс...) t - для позначення С, коли застосовується без поєднання із голосними (своє, світ, свято...)
16.	Т	T - T	t-T ŧ °T° °T° або °To = ото; оте, ота, оті , або, для варіанту ₢ - літера Т в середині слова, коли голосні мають бути з обох боків, наприклад у словах: пити, піти, потіє, путає тощо
17.	Ф	?	
18.	X	X - g	g k k?(z l)
19.	Ц	Ц - c	c
20.	Ч	ч - d	d
21.	Ш	Ш - s ṡ ḥ	s
22.	Щ	щ - sh	# #

¹ з книги „Гора Ора” Осипчука-Скороводи В.С. – Київ: ФОП Стебляк – 2010 – 160 с.

Někteří východoevropští autoři zase tvrdí, že Voynichův rukopis je obdobou tzv. *Velesovy knihy* (středověkou kopií staroslověnského díla), nutno ovšem zdůraznit, že i autentičnost samotné *Velesovy knihy* je pochybná!²² (Na druhou stranu však stoupeni této teorie poukazují na skutečnost, že v r. 1951 a následujících letech byly při vykopávkách na území středověkého Novgorodu objeveny staré texty na březové kůře, jejichž pravost vědci nezpochybňují. Dodnes bylo těchto záznamů objeveno kolem tisíce.²³)

Písmo Velesovy knihy

²² *Velesova kniha* (Книга Велеса, Влес книга) má být Svatým písmem Slovanů, jež bylo vyřezáno do bukových desek novgorodskými veleknězi v 9. století a je připsána bohu Velesovi. Popisuje dějiny Slovanů a mnoha jiných národů Eurasie od dob „Praoteců“ (20 tisíc let př.n.l.). Knihu měl najít v r. 1919 F.A. Izenbek v Charkově. Později ji zapůjčil sběrateli Juriji P. Miroljubovovi, který ji ofotografoval. Originální destičky se po jeho smrti v r. 1941 ztratily. Poprvé byla zveřejněna v r. 1950 J.P. Miroljubovem a Alexandrem Kurenkovem, kteří údajně rozluštili její obsah; v podtitulu ji vydavatelé označují za „slovanské vědy“. Pravost knihy je sporná, podle odborníků se pravděpodobně jedná o falzum vzniklé v polovině 19. století, jakýsi amalgam z různých slovanských jazyků různých období. Jeden ze snímků destiček byl zkoumán již r. 1960 sovětskou paleografkou L.P. Žukovskou, která po expertíze text označila za podvrh. Proti pravosti textu svědčí prý chyby z hlediska fonetiky, etymologie i gramatiky a občasné použití slov, vzniklých až ve středověku (viz Ю.В. Рудницкий: «Мистифика-торы поневоле»; *Зеркало недели*, № 13(642):7-13.4.2007). Zastánci pravosti rukopisu tyto chyby vysvětlují chybami v transkripci původního textu. Pozn.editora.

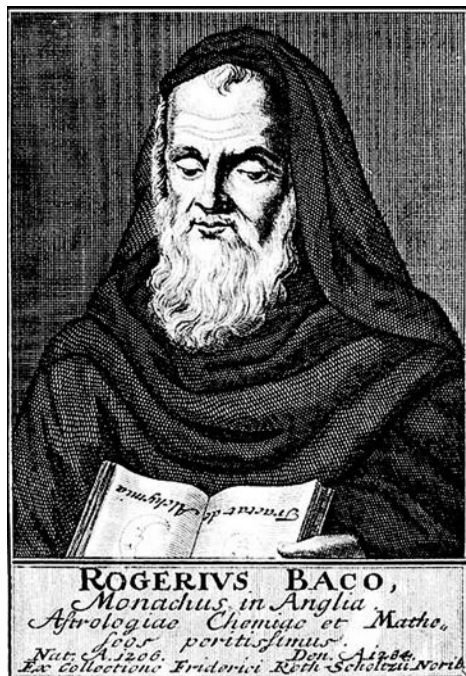
²³ Jejich jazyk – novgorodšina – představuje dialekt se zvláštními jazykovými prvky, které se nevyskytovaly v žádném jiném soudobém slovanském jazyce. Proto někteří jazykovědci považují tento jazyk za odnož dnes vymřelé větve severoslovanských jazyků. Pozn.editora.

IV. RUKOPIS A JEHO LIDÉ

Roger Bacon (1214-1294)

První z osobností „podezříváných“ z autorství Voynichova rukopis, byl tento františkánský mnich a jeden z prvních zastánců experimentu jako metody poznávání skutečnosti. Zabýval se alchymií i optikou, na žádost papeže Klementa IV. sepisoval vědeckou encyklopedii.

Připisuje se mu hned celé množství znalostí, které předběhly svou dobu – údajně prý věděl a psal o dalekohledech, mikroskopech, motorech, ponorkách, nových druzích výbušnin a automobilech, stejně jako o tom, že Země obíhá kolem Slunce, že velká mlhovina v souhvězdí Andromedy je ve skutečnosti spirálovitou galaxií anebo že kdysi lidé dokázali pomocí jistých přístrojů létat. Věděl, jak vypadaly rostliny před poslední dobou ledovou a znal také účinné antikoncepční prostředky.²⁴

Baconův zdroj těchto pozoruhodných informací nám, bohužel, zůstává utajen. Některé z nich se objevily zpětně právě na základě interpretací Voynichova rukopisu, jehož autorství bylo Baconovi připisováno. Jeden z těchto výkladů prý v roce 1940 přivedl americké vědce až k proslulému tzv. Filadelfskému experimentu²⁵, při němž mělo za pomoci extrémně silných elektromagnetických polí dojít k přemístění celé válečné lodi jak v prostoru, tak v čase. Uvažuje se i o tom, že Bacon rukopis napsal „automatickým písmem“ a tak ve skutečnosti ani nevěděl, co píše.

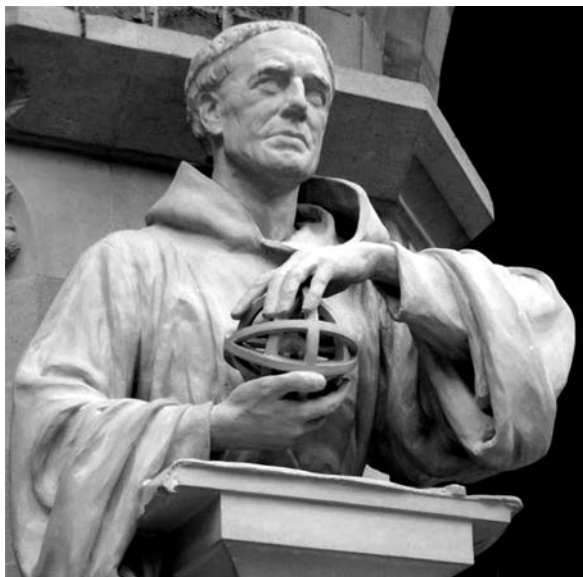
I když Bacon přínáležel k mnišskému řádu, který byl považován za spíše umírněnější (což mu během doby vyneslo i řadu problémů), byl příliš novátorsky i na jinak tolerantní františkány. Jeho vlastní spolubratři ho roku 1278 uvěznil, dokonce trýznili i hladem. A to o jeho práci určitě ani zdaleka nevěděli všechno. Tomu, že autorem Voynichova rukopisu je právě on, by napovídal úryvek z jeho „Dopisu o tajných vědách a neplatnosti čarodějnictví“:

²⁴ Údajně také s pomocí mnicha jménem Thomas Bungey vyrobil jakousi mluvící hlavu (obdobu templářského Bafometa?). Tento android byl prý po smrti svého tvůrce na rozkaz kléru rozložen.

²⁵ Project Rainbow (Duha) je označení pro údajný vojenský experiment, který měl proběhnout na Filadelfské námořní základně v americké Pensylvánii v r. 1943. Podstatou experimentu mělo být „zneviditelnění“ torpédoborce USS *Eldridge* tak, aby nebyl zjistitelný pozorovacími zařízeními.

„Je šílený ten člověk, který tajemství zapisuje jinak než takovým způsobem, aby je skryl před obecným lidem a učinil je obtížně srozumitelným i pro vzdělance, i ty nej-snaživější badatele. (...) Jisté osoby dosáhly takového utajení za pomoci písma, které neužíval ani jejich národ, ani žádný jiný, ale které oni sami uměle vynalezli.“

Od této teorie je odvozena hypotéza L.C. Stronga z roku 1945, že autorem rukopisu byl méně známý anglický astrolog a botanik poloviny 16. století, františkán Anthony Askham²⁶ (c.1517-59), což se snaží dokázat svým způsobem rozluštění jedné části rukopisu, kterou považoval za první použití více nebo méně vynalézavé šifry.²⁷

Roger Bacon byl nejspíše vůbec první osobností, která byla z autorství Voynichova rukopisu podezřívána, a to z toho důvodu, že John Dee, o němž se předpokládalo, že Voynichův rukopis prodal Rudolfovi II., získal řadu Baconových rukopisů a jako odborník na Bacona a jeho dílo o něm během svého pražského pobytu (v roce 1584), v Praze také přednášel.

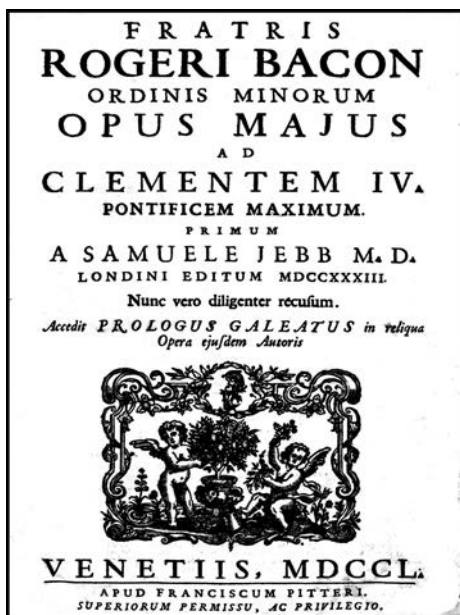
Této teorii se držel vynikající odborník té doby William Romaine Newbold z Pensylvánské univerzity. Do Voynichova rukopisu se pustil plným právem a měl díky svým znalostem a schopnostem takovou pověst, že jako jediný ví, kde je ukryt svatý grál. Newbold jako první přišel v roce 1921 s verzí dešifrovaného rukopisu. Po mikroskopickém prozkoumání písmen rukopisu došel k názoru, že písmena sama o sobě žádný význam nemají. Tajemství rukopisu je podle něj ukryto v jednotlivých tazích pera, což odpovídá jedné formě starořeckého těsnopisu.

²⁶ mj. i autor tehdy populárního herbáře z r. 1550. Některé prameny naznačují, že jemu připisovaný rukopis mohl být buď přepisem Baconova díla, anebo jeho dílem na Baconovu práci navazující.

²⁷ Strong, L.C. „Anthony Askham, the author of the Voynich Manuscript.“ *Science*, new series 101 (15 June 1945): pp. 608-9.

Na základě svého studia rukopisu tak došel Newbold k názoru, že Roger Bacon o mikroskopech a dalekohledech nejenom snil, ale také je skutečně postavil. Newbold se domníval, že v rukopise rozeznává informace o spirálovité podstatě galaxie v Andromedě (str. 68v) a o existenci buněk, k čemuž nelze bez dalekohledu a mikroskopu dospět. Bohužel, nakonec Newboldův překlad Voynichova rukopisu připomíná spíše dílo šíleného než rozumného mozku, protože to, co Newbold považoval za tahy pera, jsou jednoduše prasklinky, které v inkoustu vznikly během doby.

Z předpokladu, že autorem Voynichova rukopisu je Roger Bacon, vyšel v roce 1943 i další badatel, Joseph Martin Feely, a pokusil se rukopis rozluštit tak, že porovnal četnost výskytu jednotlivých písmen v dílech Rogera Bacona a ve Voynichově rukopise. Domníval se, že rukopis je sestaven jednoduchou šifrou vyměňující jedno slovo za jiné a tudíž že z rukopisu je možné luštit jednotlivá slova. I Feelyho pokusy však byly neúspěšné.

Titulní list Baconova spisu *Opus Majus* a jeho portrét na dobové rytině

Odborníci na dílo Rogera Bacona, kteří měli možnost a chtěli se seznámit i s Voynichovým rukopisem, však poměrně rozhodně tvrdí, že tento rukopis nemá s ostatním dílem Rogera Bacona vůbec nic společného a že autorem musí být někdo jiný.

Takovou osobou mohl být i níže uvedený Edward Kelley. Podle dochovaných zpráv takové schopnosti opravdu měl. I když neuměl latinsky, složil v transu například rozsáhlou latinskou modlitbu. Dee si ho ze všeho nejvíce cenil právě jako média.

Je-li Voynichův rukopis právě tento případ, potom luštitelé asi mnoho nadějí na zdárný výsledek nemají.

Angelo z Florencie (c.1322-1408)

Osobní lékárník Karla IV. i jeho syna Václava IV., jenž se v českých a zvláště pražských dějinách proslavil zřízením botanické, či přesněji bylinkářské zahrady (první svého druhu ve střední Evropě) na místě dnešní Hlavní pošty v Jindřišské ulici. Do Prahy přišel se svým mladším bratrem Niccolem (česky Mikulášem) kolem roku 1346. V novém bydlišti se i nadále věnoval svému původnímu povolání, lékárnictví. Tomuto účelu byla podřízena i jeho zahrada, nazývaná časem Andělská (Hortus Angelicus), z pěstovaných rostlin – včetně řady cizokrajných, u nás neznámých – připravoval léky a masti, které pak od roku 1353 prodával v jedné z prvních pražských lékáren zvané U Anděla na Malém náměstí (v nynějším č. 144)²⁸. Během několika málo let se Angelo vypracoval do postavení dvorního lékárníka Karla IV. a získal od něj 22. března 1360 významné privilegium. Jeho majetek i podnikání bylo osvobozeno od daní a tato výsada měla náležet i jeho nástupcům. Po císařově smrti Angelových služeb užíval také jeho syn Václav IV. Po Angelově smrti převzal jeho lékárnu synovec Ludovicus (zvaný Lojza apotekář), syn Angelova bratra Mikuláše, a roku 1409 se i on stal dvorním lékárníkem Václava IV. O postavení této lékárnické rodiny svědčí skutečnost, že v r. 1416 se apatykář Lojza stal majitelem hradu Okoř.²⁹ Jinak bohužel o osobě Angela z Florencie jiné prameny, než české, nic bližšího neuvádějí.

Angelova spojitost s Voynichovým rukopisem je dána především jeho profesí. Rukopis do značné míry připomíná herbáře obvyklé v té době, přestože zobrazené rostliny ani jejich popisy dnes nemůžeme jednoznačně identifikovat. Český publicista a badatel Arnošt Vašíček předpokládá, že tomu je tak proto, že ve své době jistě slavný a slovitelný lékárník chtěl své mimořádné znalosti, například i z oblasti pěstování cizokrajných a v Čechách do té doby neznámých rostlin, nějakým způsobem zašifrovat a tak ochránit před zneužitím. V souvislosti se současným datováním rukopisu jej mohl Angelo sepsat na sklonku svého života jako shrnutí svého celoživotního bádání, a to podle předem připravených poznámek. Tím by se vysvětlovalo, že rukopis působí jako psaný "načisto" (bez oprav a přepisů). Vzhledem k podezření, že na rukopise pracovali dva lidé, korespondují známé reálie s možností, že dědic – důkladně obeznámený s problematikou – dokončil, co jeho strýc začal. Čistě teoreticky se potom přes Ludovica mohl dostat tento rukopis do vlastnictví Václava IV., o němž je známo, že sbíral astrologické knihy.

²⁸ „Prokazatelně nejstarší lékárna byla sice v Praze již v roce 1135, ale kromě toho, že se nacházela v Týnském dvoře u tamější malé nemocnice pro cizozemské kupce, o ní vlastně už nic dalšího nevíme. Podobně o první apatyce pro veřejnost nacházíme jen zmínku v roce 1342. Zato další pražská lékárna je již věrohodně doložena roku 1353 v Richtrově domě jako majetek Augustina z Florencie. O věhlas apotekářství se však nejvíce zasloužil teprve jiný mladý Ital, Angelo, pocházející rovněž z Florencie, který v té době přišel do Prahy s mladším bratrem Niccolem, počestným u nás na Mikuláše.“ – Jiří Horák: *Kniha o staré Praze*. Dokořán, Praha 2008.

²⁹ Hrad Okoř prodal Ludvíku z Florencie Jindřich Lefl z Lažan a z Bechyně v r. 1416, krátce nato se sem Ludvík uchýlil, když musel v době husitské revoluce utéct z Prahy. Hrad pak dobylo táborské vojsko počátkem r. 1421 (hypoteticky zde tehdy mohl být ukraden i inkriminovaný rukopis). Po husitských válkách byl hrad vrácen synovi Ludvíka, Janovi, který v něm pobýval až do své smrti v r. 1443. (Pramen: *Codex juris municipalis regni Bohemiae I. Privilegia měst pražských*, Jaromír Čelakovský (ed.), Praha 1886, č. 330, s. 638–639.)